

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1944.

Andra kammaren.

Nr 1.

I enlighet med § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen sammanträdde andra kammaren till lagtima möte här i huvudstaden i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingslokalen

Måndagen den 10 januari,

kl. 11 fm.

§ 1.

Sammanträdet öppnades av representanten för Gävleborgs län herr **Sävström** såsom den ledamot, vilken bevisat de flesta riksdagarna, med följande ord: Mina damer och herrar! Enligt grundlagens bud tillkommer det den ledamot, som bevisat de flesta riksdagarna, att öppna detta sammanträde. Jag vill då först hälsa Eder alla såväl förutvarande som nytillkomna ledamöter hjärtligt välkomna.

Då vi i dag återigen mötas för att börja vårt gemensamma arbete, så ter sig framtiden fortfarande mörk och oviss. Kriget fortsätter, och dess verkningar bli allt mer förödande. För vår del äro vi alltjämt beslutna att hävda vår rätt till frihet och självbestämning. Sveriges folk står fortfarande bakom den gamla linjen fred och frihet. Kanna vi i denna prövande tid bevara vårt lands oavhängighet och vårt demokratiska samhällssystem, så hoppas vi, att den tid skall komma, då vi på ett mera verksamt sätt skola kunna göra vår insats i det samhälleliga uppbyggnadsarbetet.

I kammarens sammansättning ha vissa förändringar skett sedan föregående riksdag. Vi sakna i dag några ledamöter, som under längre eller kortare tid deltagit i det arbete som här förekommit. Vi bringa dem vår hyllning och vårt tack för gott arbete och gott kamratskap.

Under förhoppning om att vårt arbete vid denna riksdag skall bidra till en för vårt folk lugn och god utveckling förklarar jag detta första sammanträde öppnat.

§ 2.

Herr ordföranden tillkännagav, att han anmodat undertecknade att föra protokollet till dess sekreterare hunnit utses ävensom att kanslibiträden och vaktbetjäning blivit till erforderligt antal av honom för tillfället antagna; och blevo på framställd proposition dessa åtgärder av kammaren godkända.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 4 januari 1944.

I anledning av stadgandet i § 32 riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av riksdagen valde full-

Andra kammarens protokoll 1944. Nr 1.

måktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning av riksdagsmannafullmakter som skulle inför departementschefen företagas innan årets lagtima riksdag sammanträdde; och infunno sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar I. Rooth, A. Amnéer och I. Anderson samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar A. Örne, E. Eriksson och A. W. Strand.

Till justitiedepartementet hade insänts fullmakter för 4 personer, vilka vid nya röstsammanräkningar blivit utsedda såsom ledamöter av riksdagens andra kammare i stället för avgångna ledamöter av samma kammare.

Vid granskning av fullmakterna framställdes icke någon anmärkning mot desamma.

Protokoll över granskningen jämte förteckning å de granskade fullmakterna skulle tillika med dessa överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:
C. G. Bruno.

Den i protokollet omförmälda förteckningen var av följande lydelse:

Förteckning

å ledamöter av riksdagens andra kammare enligt fullmakter, granskade inför chefen för justitiedepartementet den 4 januari 1944.

Kalmar län.

1. Landstingsmannen Waldemar Olsson i Oskarshamn.

Skaraborgs län.

2. Hemmansägaren Johannes Onsjö i Larv.

Kopparbergs län.

3. Landstingsmannen Erik Pettersson i Ersbacken, Folkärna.

Västernorrlands län.

4. Hemmansägaren Alfred Åslin i Anundgård, Holm.

§ 4.

Företogs upprop av kammarens ledamöter, därvid herrar Wallén, Anderson i Mejstad, Orgård och Lindmark befunnos frånvarande.

Från herrar Anderson i Mejstad och Lindmark hade till kammaren inkommit läkarintyg, som upplästes.

Herr Orgård hade uti ingiven, vid uppropet jämväl uppläst skrivelse anmält sig med anledning av offentlig angelägenhet vara förhindrad att deltaga i dagens sammanträde.

§ 5.

Anställdes val av talman; och befanns efter valets utgång hava till talman blivit utsedd herr Sävström med samtliga avgivna eller 218 röster.

§ 6.

Vid företaget val av förste vice talman blev därtill utsedd herr Magnusson med 170 röster.

En röst tillföll herr Carlström.

§ 7.

Anställdes val av andre vice talman; och utsågs därvid herr Carlström med samtliga avgivna eller 142 röster.

§ 8.

Herr **talmannen** yttrade: Jag ber att å egna och vice talmännens vägnar få tacka kammarens ledamöter för förtroendet att leda kammarens förhandlingar.

§ 9.

Upplästes ånyo och lades till handlingarna de under § 4 här ovan omförmälda läkarintygen, vilka voro av följande lydelse:

Att riksdagsmannen herr *Birger Anderson*, Mejstad, på grund av benbrott fortfarande är tills vidare förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet, intygas.

Västervik den 4 januari 1944.

Erik Michaëlsson,
las.läk.

Härmed intygas att riksdagsman *Evald Lindmark*, Drängsmarksby, på grund av sjukdom — sequele p. ramoll. cerebri — är oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet t. o. m. den 15 februari 1944.

Skellefteå den 4 januari 1944.

L. Abramson.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *Anderson* i Mejstad tills vidare fr. o. m. den 10 januari,

herr *Orgård* under den 10 januari och

herr *Lindmark* under tiden fr. o. m. den 10 januari t. o. m. den 15 februari.

§ 10.

Föredrogs åter det under § 3 här ovan intagna protokollet, varefter kammaren beslöt att, med godkännande av de däri omförmälda fullmakterna, lägga protokollet till handlingarna.

§ 11.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att genast företaga val av sekreterare, varefter det sålunda beslutade valet företogs; och befanns efter valsedlarnas öppnande och uppräknings valet hava så utfallit, att till sekreterare utsetts kammarrättsrådet Sune Norrman med samtliga avgivna eller 151 röster.

Sedan sekreteraren på kallelse infunnit sig, meddelade herr talmannen honom underrättelse om valets utgång och hälsade honom välkommen.

Protokollsföringen övertogs härefter av sekreteraren.

Ernst Eriksson.

Ernst Staxäng.

§ 12.

Till talarplats för ledamöter, som kunde vilja därav begagna sig, anvisades på herr talmannens förslag den för ändamålet anordnade, på högra sidan om talmansbordet befintliga platsen.

§ 13.

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:t låtit genom offentligt anslag bjuda och kalla riksdagens samtliga ledamöter att tisdagen den 11 innevarande månad kl. 11 fm. infinna sig i slottskapellet samt, efter förrättad gudstjänst, enligt § 34

riksdagsordningen begiva sig till rikssalen för att där inhämta vad Kungl. Maj:t hade att meddela riksdagen.

§ 14.

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats ett antal inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter finge ske genom kammarens kansli med iakttagande, att de för ledamöterna från var och en av rikets valkretsar avsedda biljetterna utlämnades till valkretsens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Detta förslag blev av kammaren bifallet.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.50 fm.

In fidem
Sune Norrman.

Tisdagen den 11 januari.

Kl. 10.30 fm.

§ 1.

Herr talmannen meddelade, att herrar Wallén och Orgård denna dag intagit sina platser i kammaren.

§ 2.

På förslag av herr talmannen, som förklarade sig hava om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att vid plenum onsdagen den 12 innevarande januari företaga val av fyra ledamöter att delta i talmansöverläggningarna, två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli, åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kansli-personal och vaktbetjäning samt tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter.

§ 3.

På förslag av herr talmannen, som förklarade sig hava om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att företaga val av ledamöter i de ständiga utskotten fredagen den 14 och av suppleanter i samma utskott lördagen den 15 innevarande månad.

Ordet begärdes nu av herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att andra kammaren måtte besluta att utse suppleanter i de ständiga utskotten till ett antal av aderton i statsutskottet, sexton i konstitutionsutskottet och bevillningsutskottet samt fjorton i vart och ett av de övriga utskotten utom utrikesutskottet, där antalet grundlagsenligt skall vara åtta.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

§ 4.

Herr talmannen och kammarens ledamöter avgingo kl. 10.45 till slottskapellet, varest riksdagspredikan hölls av kyrkoherden i Jönköpings Sofia församling A. P. Blomquist. Efter slutad gudstjänst begav sig kammaren till rikssalen. Hans Majestät Konungen öppnade där riksdagen med ett tal. Sedan första kammarens talman härefter framfört första kammarens undersåtliga förordnad, framträdde **andra kammarens talman** och yttrade:

Eders Majestät!

Fred och bevarad självständighet är den linje, på vilken vårt folk står samlat. Denna samling beror icke på någon tillfällighet. På den demokratiska självstyrelsens grund har vårt samhälle uppbyggts. Den nationella samlingen är ett utflöde av en samhörighetsanda, som länge funnits, men som på senare tid samlat sig mera fast och bestämt. Demokratiens väg har icke lett till splittning och svaghet utan till ökad förståelse och samverkan.

I nuvarande betryckta tidsläge äro vi tacksamma för att fortfarande få åtnjuta fredens välsignelser. Men den allmänna otryggheten i världen manar oss att ständigt vara på vår vakt, att hålla oss beredda att möta alla eventualiteter. Krigets slutskede kan komma att av vår statsledning kräva den största vaksamhet.

Krishushållningen sätter alltjämt sin prägel på vårt folks liv. Svårigheter av olika slag ha ställt stora krav på företagsamhet och arbetsvilja. Vårt försörjningsläge är dock gynnsamt. Vi äro också villiga att efter vår förmåga bidra till att hjälpa andra folk, som lida av krigets följder.

Andra kammaren framför till Eders Majestät sin undersåtliga vördnad.

Talmännen fingo härefter vardera mottaga ett exemplar av dels Kungl. Maj:ts proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1944/45, dels Kungl. Maj:ts proposition, nr 2, angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44, dels Kungl. Maj:ts proposition, nr 3, angående fortsatt giltighet för förskottsstaten för försvarsväsendet ävensom allmänna förskottsstaten, dels ock Kungl. Maj:ts berättelse till 1944 års lagtima riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit, varefter ceremonien på rikssalen avslutades; och åtskildes kammaren vid utgåendet från rikssalen, enligt beslut fattat före avgången från dess samlingsrum.

In fidem
Sune Norrman.

Onsdagen den 12 januari.

Kl. 11 fm.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till riksdagens andra kammare.

Undertecknad får härmed vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsarbetet på grund av sjukdom under den tid, bifogat läkarintyg utvisar.

Stockholm den 11 januari 1944.

O. Malmborg.

Det vid ansökan fogade läkarintyget var av följande lydelse:

Att riksdagsman *Oskar Malmborg*, f. 15 juni 1892 från Skövde, på grund av sjukdom (tumör i övre svalgrummet) är i behov av tjänstledighet från riksdagsarbetet tills vidare intygas härmed.

Stockholm den 11 januari 1944.

Sven Hultberg,
t. f. överläkare.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 2.

Herr statsrådet *Bergquist* avlämnade

dels Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 11, med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet Nils Jacob Eberhard Quensel att under innevarande lagtima riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet;

dels ock Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 5, med förslag till lag om aktiebolag, m. m.;

nr 6, med förslag till lag om ändring i vissa delar av utskökningslagen;

nr 7, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 20 § lagen den 9 april 1937 (nr 119) om verkställighet av bötesstraff;

nr 8, med förslag till lag om eftergift av åtal mot vissa underåriga m. m.;

nr 10, med förslag till lag angående ändring i lagen den 26 november 1920 (nr 796) om val till riksdagen;

nr 12, med förslag till lag angående ändring i lagen den 19 juni 1919 (nr 367) om fri rättegång, m. m.;

nr 13, med förslag till lag om ändring i 18 och 25 kap. strafflagen, m. m.;

och

nr 14, med förslag till lag om kastrering, m. m.

Kammaren beslöt lägga skrivelsen till handlingarna samt meddela vederbörande utskott och riksdagens kanslideputerade underrättelse om innehållet i densamma.

De avlämnade propositionerna bordlades.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrivelse:

Till riksdagen.

Sedan Kungl. Maj:t den 17 december 1943 utnämnt mig att från och med den 7 januari 1944 vara justitieråd, får jag härmed vördsamt avsäga mig förtroendet att vara riksdagens justitieombudsman från och med sistnämnda dag.

Stockholm den 5 januari 1944.

Nils Ljunggren.

Den föredragna skrivelsen lades till handlingarna.

Därefter yttrade herr **talmannen**: På grund av denna avsägelse har jämlikt § 98 regeringsformen och § 68 riksdagsordningen justitieombudsmannens ställföreträdare häradshövdingen Folke Rudewall övertagit justitieombudsmannaämbetet, och skall enligt stadgande i samma paragrafer riksdagen förrätta nytt val av justitieombudsman. Efter samråd med första kammarens talman får jag föreslå, att andra kammaren ville besluta att vid sammanträde onsdagen den 19 innevarande januari företaga val av 24 valmän jämte 6 suppleanter för utseende av riksdagens justitieombudsman och hans ställföreträdare.

Detta förslag bifölls.

§ 4.

Företogs val av fyra ledamöter att delta i talmansöverläggningarna; och blevo därtill utsedda:

- herr *Bergvall*,
 » *Skoglund* i Doverstorp,
 » *Svensson* i Grönvik och
 » *Vougt*,

en var med 143 röster.

§ 5.

Anställdes val av två ledamöter, vilka jämte två ledamöter av första kammaren skulle hava inseeende över riksdagens kansli; och blevo därtill valda:

- herr *Eriksson* i Stockholm och
 » *Persson* i Falla,

en var med 129 röster.

§ 6.

Vid nu företaget val av åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning blevo därtill utsedda:

- herr *Hall*,
 » *Hermansson*,
 » *Kilbom*,
 » *Mosesson*,
 » *Pettersson* i Rosta,
 » *Svensson* i Grönvik,
 » *Thorell* och
 » *Westerdahl*,

en var med 104 röster.

§ 7.

Anställdes val av tre ledamöter att handhava värden om kammarens ekonomiska angelägenheter; och blevo därtill valda:

herr *Andersson* i Malmö,
 » *Lundell* och
 » *Nilson* i Eskilstuna,
 en var med 100 röster.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 4—7 här ovan omnämnda valen.

§ 9.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till herr **Hallén**, som anförde: *Interpellation*.
 Herr talman! I sitt memorial med förslag till utredning angående riksdagens arbetsformer den 2 december 1943 uttalade konstitutionsutskottet, att det ansåg skyldighet böra införas för regeringen att vid riksdagens början förelägga denna en plan över de propositioner som äro att vänta under riksdagen. En sådan plan skulle enligt utskottets mening i första hand få betydelse för riksdagen själv och för dess utskott samt underlätta riksdagsarbetets organisation. Utskottet antog tillika, att därmed skulle erhållas en garanti för att regeringsledamöterna bättre än hittills varit fallet planlägga arbetet beträffande de ärenden som de ha för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att framlägga för riksdagen. Utskottet var beträffande dessa uttalanden enhälligt, och någon gensaga restes, såvitt jag vet, ej under kamrarnas debatter mot dem.

Uppenbarligen vore det ur riksdagsarbetets synpunkt av stort värde att redan vid innevarande riksdag erhålla en sådan redogörelse som konstitutionsutskottet åsyftat med angivande tillika av den ungefärliga tidpunkt, då de olika propositionerna väntas komma att avlämnas. Givetvis är det med avseende på åtskilliga frågor omöjligt att nu med säkerhet bedöma, huruvida de komma att bli föremål för propositioner eller ej. Likaledes måste det vara förenat med vissa svårigheter att nu angiva vid vilken tidpunkt planerade propositioner bli färdiga att avlämnas. Det ligger sålunda i sakens natur, att en redogörelse för regeringens planer måste bli försedd med åtskilliga reservationer. Men även så beskaffad borde en dylik redogörelse kunna bli av stor betydelse. För att fullt ut göra åsyftad nytta borde emellertid redogörelsen komma riksdagen till handa snarast möjligt.

Med stöd av vad nu anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till hans excellens herr statsministern framställa följande fråga:

Är Eders Excellens i tillfälle att med det snaraste lämna kammaren en redogörelse för de propositioner som äro att vänta under riksdagen?

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes:

Kungl. Maj:ts under gårdagen på rikssalen avlämnade proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1944/45;

proposition, nr 2, angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44;

proposition, nr 3, angående fortsatt giltighet för förskottsstaten för försvarsväsendet ävensom allmänna förskottsstaten; och

berättelse till 1944 års lagtima riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit;

Andra kammarens protokoll 1944. Nr 1.

riksdagens år 1943 församlade revisorers berättelser:
 om granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943;
 angående riksbanken; och
 om granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning för tiden 1 juli 1942—30 juni 1943 m. m.;
 justitieombudsmannens ämbetsberättelse samt tryckfrihetskommitténs berättelse; och
 militieombudsmannens ämbetsberättelse.

§ 11.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag hemställer, att kammaren ville besluta, att Kungl. Maj:ts propositioner, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1944/45, nr 2, angående utgifter i tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 och, nr 3, angående fortsatt giltighet för förskottsstaten för försvarsväsendet ävensom allmänna förskottsstaten måtte i nu nämnd ordning uppföras sist på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Denna hemställan bifölls.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

§ 13.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:
 herrar *Wallentheim* och *Lundberg* i Uppsala, nr 1, angående utredning om rätt för kommun att bevilja stipendier eller andra bidrag för studieändamål;
 herr *Holmgren*, nr 2, om anslag till anläggande av en idrottshall vid Karlskrona örlogsstation;
 herr *Åkerström m. fl.*, nr 3, angående utredning av frågan om avgiftsfri anstaltsvård för lungtuberkulösa;
 herr *Åkerström*, nr 4, angående viss ändring i grunderna för statsbidrag till den enskilda väghållningen;
 herr *Holmgren*, nr 5, om införande av kommunal skatt för kattor;
 herr *Hallén*, nr 6, om årligt understöd åt folkskolläraren Axel Anderssons änka Alma Charlotta Andersson;
 herr *Åkerström*, nr 7, angående utredning rörande lagstiftning om företagarepension;
 fru *Nordgren*, nr 8, angående utredning av frågan om ersättning av allmänna medel åt av allmän åklagare åtalad person, som frikännes, för hans kostnader för inställelsen vid domstol;
 fru *Rydh Munck af Rosenschöld m. fl.*, nr 9, om försäljning av kronan tillhöriga $\frac{1}{4}$ mantal Enbogen nr 1 i Åre socken; och
 fru *Nordgren*, nr 10, angående skapande av skydd för trafikchaufförer, under deras yrkesutövning, mot överfall och våld från passagerares sida.

Dessa motioner bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11.41 fm.

In fidem
Sune Norrman.